

Nr 444.

Av herrar **Hammar skjöld** och **Söderhielm**, i anledning av
*Kungl. Maj:ts proposition, nr 413, angående tillfällig
löneförbättring under år 1921 för viss personal vid armén.*

I skrivelse den 1 sistlidna mars framhöllo arméns och marinens avlöningssakkunniga, att en del reala skäl utan tvivel föreligga av beskaffenhet att påkalla en ingående prövning, huruvida icke någon ytterligare löneförbättring skulle kunna beredas personalen vid armén och marinen. I sitt yttrande i ärendet den 11 i samma månad anför arméförvaltningens civila departement, att de av de sakkunniga åsyftade reala skälen för en ytterligare avlöningshöjning för viss personal vid armén torde vara så vägande, att åtgärd i sådant syfte borde vidtagas. Och slutligen anförde departementschefen vid propositionens föredragning i statsrådet den 9 dennes, att det icke torde kunna bestridas, att den militära personalen, särskilt vissa grupper av densamma, kan vara i behov av en förbättring av de för närvarande utgående avlöningsförmånerna.

Det nu framlagda förslaget angående tillfällig löneförbättring under år 1921 för viss personal vid armén, vilket i allt väsentligt ansluter sig till den för innevarande år bestämda tillfälliga löneförbättringen, kan därför icke anses tillfredsställande. Endast tvenne framställningar föreligga i ärendet, den ena från särskilda petitionärer och från chefen för Smålands artilleriregemente, den andra från arméns och marinens avlöningssakkunniga.

Petitionärernas framställning, vilken beträffande här föreliggande fråga eller tillfällig löneförbättring under år 1921 avser en ökning av den nu utgående tillfälliga löneförbättringen för officerare och underofficerare samt likställda å aktiv stat, torde, såsom lönesakkunniga framhållit, böra ses i samband ej endast med avlöningarna till beställningshavare på reservstat och till reservpersonal samt till manskap utan även med den av 1919 års riksdag beviljade pensionsförbättring. Säga fram-

ställning måste därför underkastas en omarbetning i avsevärda delar och torde i följd härav icke kunna tagas i betraktande vid denna sena tidpunkt under årets riksdag.

I anledning härav få vi såsom vårt förslag upptaga den andra framställningen i ärendet, d. v. s. arméns och marinens avlöningssakkunnigas förslag rörande tillfällig löneförbättring under år 1921 i form av ortstillägg, vilket i huvudsak synes tillgodose det föreliggande behovet.

Departementschefen framhåller emellertid, att några framställningar om en allmän förhöjning av den till den militära personalen utgående tillfälliga löneförbättringen icke föreläge varken från vederbörande myndigheters eller från personalens sida vid uppgörandet i slutet av år 1919 av förslag till riksstat för år 1921 och att vid sådant förhållande för bestridande av tillfällig löneförbättring åt viss personal vid armén upptogos samma belopp som i 1920 års stat eller 4,020,000 kronor. Kostnaderna för genomförande av avlöningssakkunnigas förslag om ortstillägg skulle under år 1921 för armén och marinen sammanlagt belöpa sig till 4,350,000 kronor, förutom beräknat dyrtidstillägg 3,045,000 kronor eller inalles 7,395,000 kronor. Enligt vad statsrådet och chefen för finansdepartementet meddelat, kan emellertid erforderliga medel till ett så betydande belopp icke beredas å 1921 års stat för bestridande av ifrågavarande utgifter, vilka av förut antydda skäl icke kunnat tagas i beräkning vid uppgörande av förslag till riksstat för nyssnämnda år.

Behovet av en snar löneförbättring för arméns och marinens personal synes emellertid så berättigad och trängande, att medel oavsett de anförda svårigheterna härför i alla fall borde beredas. För den händelse att det oaktat ett så betydande belopp som ovan anförda 7,395,000 kronor icke skulle kunna avses för detta ändamål, anse vi oss böra alternativt framlägga ett billigare förslag. Såsom utgångspunkt för det samma synes lämpligt att taga departementschefens framhållande av att befattningshavare, vilka äro familjeförsörjare, helt visst under nu rådande förhållanden hava att kämpa med betydande svårigheter i ekonomiskt avseende. Med anslutning härtill anse vi att enligt det alternativa förslaget ökad tillfällig löneförbättring under år 1921 bör utgå *endast till familjeförsörjare*, varvid vi förutsätta, att begreppet familjeförsörjare måtte tagas uti ordets vidsträcktare bemärkelse. Att sålunda bestämma viss del av den tillfälliga löneförbättringen efter den s. k. behovsprincipen innebär ingen direkt nyhet. Under senaste åren hava sålunda statens befattningshavare med allt större samstämmighet framställt anspråk på full ersättning för dyrtiden och det minskade penningvärdet. Kungl.

Maj:t och riksdagen hava emellertid förklarat sig ur stånd att i allo tillmötesgå dessa önskningsar, huru berättigade de än kunde anses vara, utan inskränkt sig till att anvisa visserligen i och för sig högst avsevärda men dock för det angivna ändamålet otillräckliga belopp. Sålunda i allt väsentligt samma förhållande, som det, vilket utgör utgångspunkt för vårt alternativa förslag. Men vid fördelningen av det belopp, som kunnat avses för dyrtidshjälp, hava i främsta rummet de lägre befattningshavarna d. v. s. de, åtminstone vid dyrtidsperiodens början, mest behövande blivit tillgodosedda, vilket utan tvivel måste betraktas såsom en tillämpning av behovsprincipen. Att i här föreliggande fall bygga på meromnämnda princip kan icke heller prejudicera statens framtida lönepolitik. Departementschefen framhåller nämligen, att en löne reglering av mera definitiv natur för den militära personalen snarast möjligt bör komma till stånd och att utredningen rörande denna fråga bör så bedrivas, att förslag i ärendet hinner föreläggas 1921 års riksdag. Under sådant förhållande torde grundad förhoppning förefinnas, att någon tillfällig löneförbättring för den militära personalen icke kommer att erfordras under mer än ett enda år, år 1921.

Vi utgå sålunda ifrån, att under år 1921 tillfällig löneförbättring kommer att utgå till viss personal vid armén enligt propositionen nr 413, men att därutöver särskild avlöningsförbättring bör tillerkännas familjeförsörjare. Storleken av denna avlöningsförbättring bör bestämmas med ledning av nu utgående inkvarterings- och servisbidrag, emedan de ökade levnadskostnaderna för familjeförsörjare i jämförelse med övriga befattningshavare starkast framträda å detta område. Härigenom blir det även möjligt att utjämna den skillnad, som nu faktiskt förefinnes mellan befattningshavare med kontant inkvarteringsersättning och med inkvartering in natura. Till någon jämförelse med befattningshavare på reservstat och i reserven kan en tillfällig inkvarteringsersättning icke föranleda, liksom den icke behöver sättas i samband med den tillfälliga pensionsförbättringen. Härmed hava vi naturligen icke velat göra gällande, vare sig att en definitiv löne reglering för den militära personalen företrädesvis bör avse inkvarteringsersättningen eller att det vid en fortsatt tillämpning av behovsprincipen icke kan finnas lämpligt att införa ortstillägg, utan endast att en ytterligare avlöningsförbättring under år 1921 helst bör utgå i form av tillfällig inkvarteringsförbättring, därest den skall i enlighet med vårt förslag beräknas enligt behovsprincipen.

Tillfällig inkvarteringsförbättring bör under år 1921 tillerkännas alla familjeförsörjare, vilka uppbära kontant inkvarterings- och servisbidrag samt i jämförelse med det av avlöningssakkunniga föreslagna ortstilläg-

get utgå med 150 % till kompaniofficerare och underofficerare ävensom likställda samt med 100 % till alla högre befattningshavare, dock att den tillfälliga inkvarteringsersättningen bör beräknas efter 133 $\frac{1}{3}$ % för överstelöjtnanter och majorer samt likställda å annan ort än Stockholm och Göteborg för att utjämna avlöningsskalan. Å det lönetillägg, vilket sedan ett par år tillbaka utgår till gifta furirer, bör likaledes beräknas 150 % i tillfällig förbättring.

Till befattningshavare, vilka åtnjuta inkvartering in natura, torde däremot någon tillfällig avlöningsförbättring icke behöva beräknas. Av dessa befattningshavare uppbära underofficerare m. fl. ersättning för bränsle och lyse med 130 kronor för fanjunkare och 100 kronor för sergeanter med vederlikar, under det att sådan ersättning icke utgår till officerare. Vid sådant förhållande synes billigt att under år 1921 tillerkänna officerare, vilka åtnjuta inkvartering in natura, tillfällig ersättning för bränsle och lyse, och torde nämnda ersättning med hänsyn till bostadslägenheternas storlek böra utgå med 200 kronor till kompaniofficerare, 300 kronor till överstelöjtnanter och majorer samt 400 kronor till överstar och generalspersoner jämte vederlikar.

Ovan föreslagna tillfälliga inkvarteringsförbättring till officerare och underofficerare samt tillfällig ersättning för bränsle och lyse till officerare skulle per år utgöra omkring 1,930,000 kronor, därest nämnda förmåner utginge till samtliga befattningshavare. Med hänsyn till att dessa förmåner endast beräknas för familjeförsörjare, kan beloppet minskas med $\frac{1}{3}$, d. v. s. till 1,290,000 kronor. Läggas härtill förstärkningen av lönetillägget åt vissa furirer 60,000 kronor, å vilket intet avdrag kan beräknas, uppgår hela summan för arméns del till 1,350,000 kronor. Kostnaderna för genomförande av samma förslag skulle under 1921 för marinens del belöpa sig till 675,000 kronor. Kostnaderna skulle sålunda för armén och marinen tillsammans uppgå till 2,025,000 kronor. Inräknas ökningen av de för år 1921 beräknade utgifterna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst med i runt tal 1,415,000 kronor, skulle den totala utgiftsökningen för ifrågavarande ändamål uppgå till 3,440,000 kronor.

Vid beräkning av kostnaderna för detta ändamål torde emellertid hänsyn böra tagas till det stora antalet vakanser i officerskårerna. På grund härav torde den summa vilken beräknas för sagda ändamål icke behöva sättas högre än till 3,000,000 kronor. Statsrådet och chefen för finansdepartementet har visserligen meddelat, att erforderliga medel till ett så betydande belopp som 7,395,000 kronor icke kunna beredas å 1921 års stat för bestridande av nu ifrågavarande utgifter. Detta utta-

lande synes dock icke utesluta, att förstnämnda belopp kan ställas till förfogande utan snarare ägnat att ingiva en förhoppning i denna riktning.

På grund av det stora antalet vakanser i såväl officers- och underofficersgraderna som i manskapsgraderna torde med all sannolikhet överskottsmedel komma att uppstå å de för året 1921 beräknade ordinarie avlöningsanslagen å såväl armén som marinen. I den mån dessa oanvända medel kunna tagas i anspråk för den tillfälliga löneförbättring, varom här är fråga, kunna ovannämnda för ändamålet beräknade 3,000,000 kronor i motsvarande mån minskas. Det synes icke osannolikt, att denna minskning kan uppgå till ett avsevärt belopp. Därjämte bör beaktas, att ovannämnda för dyrtidstillägg beräknade summa 1,415,000 kronor icke torde komma att upptagas å 1921 års stat.

På grund av vad sålunda anförts få vi härmed hemställa,

A) att utöver den tillfälliga löneförbättring under år 1921 för viss personal vid armén, vilken föreslås i Kungl. Maj:ts proposition nr 413 till riksdagen, ytterligare under sagda år till samma personal måtte utgå ortstillägg i enlighet med arméns och marinens avlöningssakkunnigas framställning den 1 mars 1920; samt

B) under förutsättning, att nyssnämnda hemställan icke vinner riksdagens bifall, att likaledes utöver den tillfälliga löneförbättring under år 1921 för viss personal vid armén, vilken föreslås i Kungl. Maj:ts proposition nr 413 till riksdagen, ytterligare följande förmåner under sagda år måtte tillerkännas de av arméns personal, vilka äro *familjeförsörjare*:

1) tillfällig inkvarteringsersättning till officerare och underofficerare och likställda vid armén, vilka uppbära kontant inkvarteringsbidrag och vilka äro familjeförsörjare,

a) med 150 % till kompaniofficerare och underofficerare och likställda,

b) med 133 $\frac{1}{3}$ % till överstelöjtnanter och majorer och likställda å annan ort än Stockholm och Göteborg, samt

c) med 100 % till generalspersoner och under b) icke nämnda regementsofficerare och likställda;

Motioner i Andra kammaren, Nr 444.

- 2) tillfällig ersättning för bränsle och lyse till officerare och likställda vid armén, vilka åtnjuta inkvartering in natura och vilka äro familjeförsörjare,
a) med 200 kronor till kompaniofficer och likställd,
b) med 300 kronor till överstelöjtnant och major och likställd, samt
c) med 400 kronor till generalsperson och överste och likställd;
3) tillfälligt lönetillägg med 150 % å nu utgående lönetillägg till furirer, vilka äro gifta eller ock äro änklingar med minderåriga barn.

Stockholm den 21 april 1920.

C. G. Hammarskjöld.

K. E. W. Söderhielm.

I motionens syfte instämmer

E. A. Nilson.
